

JUSTITS MINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 18. januar 2018
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Nynne Nytofte-Bæk
Sagsnr.: 2017-0037-0014
Dok.: 609332

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af surrogatfængsling i eget hjem) (L 111), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 12. december 2017. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Zenia Stampe (RV).

Søren Pape Poulsen

/

Ketilbjørn Hertz

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Begrænsning af surrogatfængsling i eget hjem) (L 111):

”Kan ministeren redegøre for de sager, der ligger til grund for, at der nu fremsættes lovforslag om ændring af reglerne om varetægtsfængsling i surrogat i eget hjem?”

Svar:

Som det fremgår af pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er det i enkelte tilfælde forekommet, at en sigtet under 18 år er blevet varetægtsfængslet i surrogat i eget hjem, således at sigtede skal overholde særlige bestemmelser vedrørende opholdssted, arbejde, anvendelse af fritid og samkvem med bestemte personer, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 2.

Dette er baggrunden for det foreliggende lovforslag. Når der i en sag om grov personfarlig kriminalitet er grundlag for varetægtsfængsling, er det således som anført i pkt. 2.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger stødende, at forurettede kort tid efter, at forbrydelsen blev begået, kan risikere at møde en surrogatfængslet sigtet på gaden i lokalområdet.

Som det fremgår af den kommenterede høringsoversigt (L111 – Bilag 1), havde Justitsministeriet i forbindelse med udarbejdelsen af lovforslaget indhentet oplysninger om antallet af sager, hvor der var sket varetægtsfængsling i surrogat i eget hjem. Rigsadvokaten oplyste i den forbindelse, at man fra Københavns Politi havde fået oplyst, at der siden 1. september 2014 havde været fire personer under 18 år, der havde været varetægtsfængslet i hjemmet. Rigsadvokaten var ikke bekendt med eventuelle øvrige tilfælde af surrogatfængsling i hjemmet.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet anmodet Rigsadvokaten om at indhente nærmere oplysninger fra Københavns Politi om de enkelte sager, hvor en person under 18 år har været varetægtsfængslet i surrogat i eget hjem. Rigsadvokaten har oplyst, at Københavns Politi nu har kendskab til seks sådanne sager, idet der siden Justitsministeriet sidst fik oplysninger om sagsantallet har været yderligere to sager.

Københavns Politi har oplyst følgende om de seks sager:

”Sag nr. 1

Den 25. december 2014 ca. kl. 00.10 blev to personer overfaldet af fire gerningsmænd. Gerningsmændene truede de forurettede med knivstik, og efterfølgende blev de slået adskillige gange, herunder med en cykelkæde og en cykellås.

De fire formodede gerningsmænd blev anholdt den 14. januar 2015 og fremstillet i grundlovsforhør samme dag sigtet for grov vold jf. straffelovens § 245.

Alle fire nægtede sig skyldige og ønskede ikke at udtale sig nærmere om forholdet. De blev alle varetægtsfængslet, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisiko) og – for så vidt angår to af de sigtede – tillige stk. 1, nr. 2 (gentagelsesfare). To af de sigtede, der var under 18 år, blev anbragt i surrogat på lukket institution, jf. retsplejelovens § 765, heriblandt sigtede S.

Ved et retsmøde den 26. januar 2015 blev alle fire fortsat frihedsberøvet med frist til den 9. februar 2015.

Den 9. februar 2015 besluttede Københavns Byret, at sigtede S, der var 16 år, og som hidtil havde været anbragt i surrogat på en lukket institution, skulle surrogatvaretægtsfængsles i sit eget hjem. Byretten lagde herved vægt på S's meget unge alder og på, at hensynet til retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisiko), kunne varetages på baggrund af en aftale, der var indgået den 3. februar 2015 imellem Københavns Kommune, sigtedes far og sigtede selv.

Byretten fastsatte følgende vilkår for surrogatvaretægtsfængslingen i eget hjem:

- Sigtede skal møde dagligt i skole og til tiden og må ikke forlade den førend ophør af undervisning. Skolen udøver skærpet tilsyn.
- Sigtede skal alle hverdage opholde sig i hjemmet efter kl. 18 og må efter dette tidspunkt kun forlade hjemmet i følgeskab med en eller begge forældre.
- Sigtede skal opholde sig i hjemmet alle weekender, medmindre han er i følgeskab med en eller begge forældre.
- Sigtede skal samarbejde med sin kontaktpædagog fra ungdomsklubben og mødes med denne 3 gange ugentligt.
- Sigtede skal enten mødes med eller tale i telefon med en kriminalpræventiv medarbejder minimum en gang om ugen.
- Sigtede må ikke opsøge, ringe, sms'e eller på nogen måde have kontakt med andre implicerede i den aktuelle straffesag.

- Sigtede skal afholde sig fra at begå kriminalitet samt uro- og eller utryghedsskabende adfærd.

Københavns Byret bestemte endvidere, at S's far og Københavns Kommune skulle underrette Københavns Politi, hvis S ikke overholdt de fastsatte vilkår.

Anklagemyndigheden protesterede imod surrogatvaretægtsfængsling i eget hjem, og kærede Københavns Byrets kendelse til Østre Landsret. Landsretten stadfæstede kendelsen med henvisning til, at der efter det oplyste ikke var medgerningsmænd på fri fod, at samtlige medsigtede var varetægtsfængslede og i øvrigt de grunde, som var anført af byretten.

Sag nr. 2

Den 29. oktober 2016 blev en person udsat for røveri, idet S tog effekter, som tilhørte forurettede, og efterfølgende anvendte en peberspray mod forurettedes ansigt med henblik på at bringe de stjalne effekter i sikkerhed.

Samme dag blev S, som var 17 år, fremstillet i grundlovsforhør, hvor han blev sigtet for røveri, jf. straffelovens § 288, og grov vold, jf. straffelovens § 245. S nægtede sig skyldig.

S blev varetægtsfængslet på baggrund af en tidligere dom for vold, der lød på 20 dages betinget fængsel med prøvetid indtil 1. juni 2017, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2 (gentagelsesfare). Han blev anbragt i surrogat på lukket institution med frist til den 16. november 2016.

Den 16. november 2016 besluttede retten, at S fortsat skulle være varetægtsfængslet i surrogat, men nu i eget hjem. Retten lagde herved vægt på S's unge alder og på, at hensynet til retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2 (gentagelsesfare) kunne varetages på baggrund af aftale af 15. november 2016 indgået imellem Københavns Kommune og S's forældre. Anklagemyndigheden protesterede imod varetægtsfængsling i surrogat i eget hjem. Byretten fastsatte følgende vilkår for surrogatvaretægtsfængslingen i eget hjem:

- S skal alle hverdage være sammen med sin kontaktperson eller idrætsprojektet mellem kl. 15-17.
- S skal passe sit arbejde i bageren tirsdag, onsdag, torsdag, lørdag og søndag fra kl. 24-06. Mor vil sørge for at køre ham derhen, og onkel vil køre ham hjem.
- S skal i alle hverdage være hjemme kl. 17.

- S skal om lørdagen være sammen med sin far kl. 9-11, hvor de spiller fodbold o.l., og resten af dagen er der samvær med familien. S må her kun forlade lejligheden sammen med en voksen, der er godkendt af Borgercenter Børn og Unge og skal være hjemme senest kl. 21.
- S skal om søndagen være hjemme, men træne sammen med sin søster kl. 15-17.

Retten bestemte desuden, at Københavns Kommune og S's forældre skulle underrette Københavns Politi, hvis han ikke overholdt de fastsatte vilkår.

Københavns Politi har oplyst, at byrettens kendelse om surrogatvaretægtsfængsling ikke blev køret til Østre Landsret. Baggrunden herfor var, at S var varetægtsfængslet for at imødegå risikoen for ny lignende kriminalitet og ikke fordi, der var grund til at antage, at han på fri fod ville påvirke efterforskningen i sagen.

Sag nr. 3

Den tredje sag omhandler et gaderøveri, jf. straffelovens § 288, begået den 23. september 2016, hvor to gerningsmænd – som de forurettede kendte i forvejen – i forening med flere ukendte gerningsmænd ved trusler med kniv fik de forurettede til at udlevere et ur.

S, der var 15 år, blev anholdt den 13. december 2016 og fremstillet i grundlovsforhør, hvor han delvist erkendte sig skyldig.

S blev anbragt i surrogat på en lukket ungdomsinstitution med frist til den 19. december 2016, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisiko).

Ved retsmødet om fristforlængelse den 19. december 2016 afsagde retten kendelse om, at S – uanset at der var medgerningsmænd på fri fod – kunne surrogatvaretægtsfængsles i eget hjem. Retten har ikke nærmere begrundet beslutningen.

Der blev fastsat følgende vilkår for surrogatvaretægtsfængslingen i eget hjem:

- S skal alle dage opholde sig hjemme hos faderen X på adressen [...] efter kl. 18 (medmindre han er i selskab med en på forhånd godkendt voksen af Borgercenter Børn og Unge City-Østerbro) og må efter dette tidspunkt ikke forlade hjemmet. S's farfar Z har forpligtet sig til at opholde sig i X's hjem, når X ikke kan være der således, at S ikke er alene.
- S skal opholde sig hjemme hos X i alle weekender og i ferieperioder. S må få besøg i X's hjem af på forhånd godkendte voksne af Borgercenter Børn og Unge samt S's søskende. S

skal holde jul med X hos U's onkel Y på adressen [...]. U og X tager af sted fredag den 23. december omkring kl. 15.00 og er retur søndag den 25. december omkring kl. 20.00.

- S skal følge allerede påbegyndt skoleforløb på adressen [...]. Skolen fører skærpet tilsyn. X eller Z sørger for at hente og bringe S. S vil have adgang til internet i skolen, når det er påkrævet som en del af undervisningen.
- S skal følge sin praktik hos fætteren N i Firmaet [...]. Han er under opsyn af N eller N's ansatte. Som led i praktikken vil S være med på opgaver forskellige steder på Sjælland. X, Z eller N/N's ansatte sørger for at hente og bringe S.
- S skal tale i telefon eller mødes med sin sagsbehandler minimum en gang om ugen. I ferieperioder skal S tale i telefon eller mødes med Døgnvagten I Københavns Kommune.
- S har ikke adgang til telefon eller internet. Der er ikke installeret internet i X's hjem, og X har forpligtet sig til, at det ikke vil blive installeret under S's varetægt i eget hjem.
- S må ikke opsøge, ringe, sende sms eller på anden måde have kontakt til andre implicerede i den aktuelle straffesag.
- S må ikke have kontakt til sine venner.
- S skal afholde sig fra at begå kriminalitet.

Det fremgår endvidere af kendelsen, at S var indforstået med nedenstående:

- S forpligter sig til at overholde ovenstående aftaler, indtil Borgercenter Børn og Unge City-Østerbro meddeler ham andet. S er indforstået med, at skolen og praktikstedet samt Borgercenter Børn og Unge City-Østerbros godkendte voksne kontakter sagsbehandler i Borgercenter Børn og Unge City-Østerbro ved fravær eller brud på ovenstående aftaler.

Københavns Politi har oplyst, at kendelsen ved en beklagelig fejl ikke blev kærret til landsretten.

Sag nr. 4

Tre gerningsmænd blev ved et grundlovsforhør den 11. november 2016 i Københavns Byret sigtet for ni forhold af tyveri eller forsøg herpå ved at have begået indbrud i villaer. De blev alle anbragt i surrogat på en lukket institution for unge, jf. retsplejelovens § 762. Fristen for anbringelsen var 27 dage.

De tre sigtede kærede Københavns Byrets kendelse til Østre Landsret, som den 14. november 2016 stadfæstede byrettens

kendelse med den ændring, at fristen for frihedsberøvelsen blev fastsat til 14 dage.

Ved kendelse af 24. november 2016 besluttede Københavns Byret, at S, der var 17 år, fortsat skulle være surrogatvaretægtsfængslet, men at anbringelsen kunne ske i eget hjem. Retten begrundede kendelsen med, at hensynet til varetægtsfængslingens formål – henset til S's unge alder, sagens karakter og den omstændighed, at de medsigtede også var varetægtsfængslet – kunne varetages på den måde, der var anført i aftale af 22. november 2016 mellem Københavns Kommune, S og S's forældre.

Retten fastsatte følgende vilkår for surrogatvaretægtsfængslingen:

- S skal afholde sig fra at begå kriminalitet.
- S må ikke opsøge, ringe, sms'e eller på anden måde tage kontakt til eller have kontakt til andre implicerede i den aktuelle straffesag.
- Straffesagen må ikke drøftes med andre end advokat og politi.
- S må ikke bruge telefon, hverken fastnet eller mobil, uden en voksens tilstedeværelse. Den voksne skal være godkendt af Borgercenter Børn og Unge- Valby, Vesterbro, Kgs. Eng- have (BBU-VVK).
- S må ikke være på internettet uden for skolen. Brug af internet på skolen må udelukkende ske i undervisningsøjemed.
- S skal følge påbegyndt undervisning på T Gymnasium. T Gymnasium skal give BBU-VVK og forældrene besked om fravær fra skole.
- S skal have følgeskab til og fra skole af en voksen, der er godkendt af BBU-VVK.
- S skal have følgeskab til og fra fodboldtræning og fodboldkampe af en voksen, der er godkendt af BBU-VVK.
- Når S ikke er til fodboldtræning eller spiller kamp, skal han alle ugens dage opholde sig i hjemmet efter kl. 18.00, medmindre andet er aftalt med BBU-VVK.
- S skal ved udgang fra hjemmet have følgeskab af en voksen, som er godkendt af BBU-VVK.

- S og hans forældre skal samarbejde om, at forvaltningen vil foretage uanmeldte hjemmebesøg. Dette kan ske på alle tider af døgnet.
- BBU-VVK vil være i kontinuerlig kontakt med både S og hans forældre, enten ved møder eller telefonisk.
- S og hans forældre er indforstået med, at forældrene er forpligtet til at kontakte BBU-VVK, såfremt S ikke overholder aftaler.
- S og hans forældre er indforstået med, at BBU-VVK er forpligtet til at kontakte anklagemyndigheden, såfremt S ikke overholder aftaler.

Anklagemyndigheden, som havde protesteret imod, at S blev surrogatvaretægtsfængslet i eget hjem, kærede byrettens kendelse til Østre Landsret. Kæremålet blev tillagt opsættende virkning.

Den 25. november 2016 stadfæstede Østre Landsret Københavns Byrets kendelse. Landsretten henviste til, at de to medsigtede også var varetægtsfængslet, og at de væsentligste efterforskningsskridt mv., som forventedes foretaget inden for den begærede frist, var gennemgang af udlæsninger af de sigtedes mobiltelefoner og masteoplysninger samt tekniske undersøgelser.

Anklagemyndigheden besluttede på baggrund heraf at løslade S den 29. november 2016, da anklagemyndigheden vurderede, at surrogatvaretægtsfængslingen i eget hjem gjorde frihedsberøvelse formålsløs, da påvirkning af medsigtede og vidner reelt ikke kunne håndhæves med de vilkår, der var fastsat i aftalen af 22. november 2016. Dertil kom proportionalitetshensynet, idet anklageren vurderede, at S alene stod til en fængselsstraf af 60 dages varighed, hvis han blev fundet skyldig.

Sag nr. 5

Den 11. november 2017 blev tre personer, som alle var under 18 år, fremstillet i grundlovsforhør sigtet for røveri, blufærdighedskrænkelser og vidnetrusler. En af de unge nægtede sig skyldig. De to øvrige erkendte delvist sigtelserne, men nægtede at udtale sig nærmere. De pågældende blev surrogatvaretægtsfængslet på en lukket ungdomsinstitution, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisiko).

S, der var 16 år, meldte sig selv til politiet den 13. november 2017 som værende den fjerde gerningsmand til røveriet og blev fremstillet i grundlovsforhør dagen efter. S blev sigtet for røveri ved i forening med medgerningsmænd at have frataget forurettede nøgler og mobiltelefon og truet ham til at udlevere penge, idet de slog ham flere gange i ansigtet med knyttede næver og

skubbede ham omkuld, hvorefter de alle sparkede og trampede på forurettede. S blev endvidere sigtet for blufærdighedskrænkelser, idet han i forening med de andre havde tvunget forurettede til at fremvise sit lem, mens en eller flere tog fotos eller video af det. S blev endelig sigtet for vidnetrusler.

S erkendte at have udøvet vold mod forurettede. Han blev surrogatvaretægtsfængslet og anbragt på en lukket institution for unge, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisiko), dog kun som mistænkt for medvirken til vold.

Ved fristforlængelsen den 27. november 2017 fremlagde Københavns Kommune et brev fra Borgercenter Børn og Unge med otte vilkår, som S skulle overholde, hvis han blev anbragt i surrogat i hjemmet. Byretten besluttede, at S kunne surrogatvaretægtsfængsles i eget hjem. Retten fastsatte følgende vilkår for fængslingen:

- S skal fortsætte sin skolegang i 10. klasse på X-skole. Skolen fører skærpet tilsyn med S og meddeler Borgercentret om fravær, eller hvis S ikke overholder sine aftaler med skolen.
- S skal alle hverdage opholde sig i hjemmet efter skoletid og må efter dette tidspunkt kun forlade hjemmet ifølge med en voksen, som på forhånd er godkendt af Borgercenter Børn og Unge, Amager.
- S skal opholde sig i hjemmet i alle weekender medmindre, at han er i selskab med en eller begge forældre eller en voksen, som på forhånd er godkendt af Borgercenter Børn og Unge, Amager.
- S får tilknyttet kontaktperson jf. Lov om Social Service § 52 stk. 3, nr. 6, og skal samarbejde og mødes med sin kontaktperson minimum to gange om ugen.
- S og forældre skal tale i telefon eller mødes med sagsbehandlere/BBU Amager minimum en gang om ugen.
- S har ikke adgang til telefon eller internet, medmindre det er under opsyn af en godkendt voksen.
- S må desuden ikke opsøge, ringe, sende sms eller på anden måde have kontakt til andre implicerede i den aktuelle straffesag
- S skal afholde sig fra at begå kriminalitet.

Retten lagde ved beslutningen om surrogatvaretægtsfængsling i eget hjem vægt på, at S ikke tidligere var straffet, at han havde afgivet forklaring i grundlovsforhøret, samt på at de medsigtede alle var varetægtsfængslet. Retten lagde desuden vægt på, at S's

forældre havde fulgt sagen tæt under hele forløbet, hvorfor S kunne anbringes i eget hjem.

Anklagemyndigheden protesterede imod surrogatvaretægtsfængsling i eget hjem og kærede kendelsen til Østre Landsret, der den 30. november 2017 ændrede byrettens kendelse. Landsretten fandt således, at varetægtsfængsling i surrogat i eget hjem hos forældrene ikke ville kunne sikre, at varetægtsfængslingens øjemed kunne opnås. Landsretten lagde herved vægt på den usikkerhed, der må være vedrørende aftalens overholdelse.

Sag nr. 6

Fire gerningsmænd, heriblandt S, stjal den 20. november 2017 forskellige drikkevarer til en samlet værdi af 67 kr. i et supermarked. Da en ansat i butikken, som havde set tyveriet, sammen med en kollega rettede henvendelse til S og forsøgte at holde ham tilbage, blev den ansatte skubbet omkuld af de tre øvrige gerningsmænd, der også fastholdt den anden ansatte. S og de øvrige gerningsmænd løb herefter fra stedet med de stjalne varer.

S, der var 16 år, blev anholdt samme dag og fremstillet i grundlovsforhør dagen efter som sigtet for røveri i forening med tre ukendte gerningsmænd, jf. straffelovens § 288. S nægtede sig skyldig.

Retten fandt, at der var en begrundet mistanke om, at S var skyldig i den rejste sigtelse, og at der var grund til at frygte, at han på fri fod ville kunne vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at fjerne spor, advare eller påvirke andre, hvorefter betingelserne for varetægtsfængsling var opfyldt, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3.

Retten fandt samtidig, at varetægtsfængslingens formål kunne opnås ved, at S blev anbragt i surrogat i sit eget hjem på følgende vilkår:

- S skulle følge sit normale skoleskema hver dag.
- S skulle gå direkte fra skole og hjem efter endt undervisning.
- Med skolen blev det aftalt, at såfremt han ikke møder op i skole, og han ikke er sygemeldt af moderen, kontaktes Døgnvagten straks med henblik på hjemmebesøg.
- Uden for skoletid måtte han kun forlade hjemmet i følgeskab med mor eller far.
- Døgnvagten ville under forløbet sikre, at S var i selskab med enten mor eller far. Dette skulle kontrolleres ved kontrolopringninger og uanmeldte hjemmebesøg.

- S måtte under ingen omstændigheder have kontakt med de øvrige medgerningsmænd, herunder via e-mail, facebook, sms eller på anden måde via internettet.
- Med S og forældrene er ovenstående punkter aftalt og accepteret.

Dagen efter blev anklagemyndigheden kontaktet af Døgnvagten, der kunne oplyse, at S ikke var mødt i skole, og at der var ikke givet meddelelser til skolen fra mor eller far om sygdom eller lignende. Døgnvagten havde ligeledes – efter det oplyste – foretaget uanmeldt hjemmebesøg, men S var ikke hjemme.

Da S ikke havde overholdt vilkårene for surrogatvaretægtsfængslingen, blev han anholdt på ny og fremstillet for retten den 23. november 2017. Retten besluttede, at S skulle surrogatvaretægtsfængsles i en lukket institution for unge.

Københavns Kommune tilkendegav i øvrigt under retsmødet, at der ikke længere var grundlag for at gennemføre aftalen om surrogatvaretægtsfængsling i eget hjem.

Københavns Politi har oplyst, at anklagemyndigheden ikke havde nået at tage stilling til, om anklagemyndigheden ville kære kendelsen om surrogatvaretægtsfængsling i eget hjem, før fængsling blev ændret til surrogatvaretægtsfængsling på en lukket institution.”